

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursului depus de Partidul Politic „Renaștere”,

în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Renaștere” împotriva Comisiei Electorale Centrale cu privire la anularea hotărârii nr. 3835 din 21 august 2025 „privind cererea de înregistrare a candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Politic „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, a simbolului electoral și confirmarea persoanei responsabile de finanțe (trezorerierul)” și obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte o hotărâre de înregistrare a listei de candidați înaintată de Partidul Politic „Renaștere”, conform documentației depuse la 8 august 2025,

împotriva hotărârii din 25 august 2025 a Curții de Apel Centru,

*(Dosarul nr. 3ra-627/25
PIGD 2-25121136-013ra-28082025)*

Recursul este vădit neîntemeiat. Art. 246 alin. (2) lit. h) din Codul administrativ. Dezacordul recurentului cu decizia primei instanțe nu constituie un temei de casare a ei. Excluderea din lista partidelor politice care au dreptul de a participa la alegeri. Măsurile de asigurare aplicate conform art. 21 din Legea nr. 294 privind partidele politice constituie impediment de participare la alegeri.

Curtea de Apel Centru – jud. Gh. Mîra, A. Cașcaval, A. Bostan

29 august 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul depus de Partidul Politic „Renaștere”,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Ion Munteanu,

Oxana Parfeni, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. În data de 23 august 2025, Partidul Politic „Renaștere” a depus acțiunea în contencios administrativ împotriva Comisiei Electorale Centrale solicitând:

- suspendarea executării Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 3835 din 21 august 2025 „privind cererea de înregistrare a candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Politic „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, a simbolului electoral și confirmarea persoanei responsabile de finanțe (trezorierul)”;

- anularea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 3835 din 21 august 2025 „privind cererea de înregistrare a candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Politic Partidul „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, a simbolului electoral și confirmarea persoanei responsabile de finanțe (trezorierul)”;

- obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte o hotărâre de înregistrare a listei de candidați înaintată de Partidul Politic „Renaștere”, conform documentației depuse la 8 august 2025.

2. Din conținutul cererii de chemare în judecată rezultă că în susținerea solicitărilor privind ilegalitatea actului administrativ reclamantului, a indicat că la 14 iulie 2025, prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3651, a fost aprobată lista partidelor politice care au dreptul de a participa la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, la pct. 35 din anexă a fost inclus Partidul Politic „Renaștere”.

3. În data de 21 august 2025, în urma ședinței Comisiei Electorale Centrale, Partidul Politic „Renaștere” a fost exclus din lista partidelor politice care au dreptul să participe la alegeri.

4. Reclamantul a subliniat că prin hotărârea nr. 3835 din 21 august 2025, Comisia Electorală Centrală a hotărât: Se ia act de Încheierea Curții de Apel Centru (dosarul nr. 2-13/25) din 19 august 2025; Se revocă poziția 35 din Anexa la hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3651/2025 „Cu privire la lista partidelor politice care au dreptul de a participa la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025”, modificată prin hotărârea nr. 3742/2025; Se respinge cererea de înregistrare

a listei de candidați la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, înaintată de Partidul Politic „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025”.

5. Reprezentantul Partidului Politic „Renaștere” a menționat că, la momentul depunerii contestației, încheierea Colegiului Civil și de Contencios administrativ al Curții de Apel Centru cu privire la dispunerea în calitate de măsură asiguratorie a limitării activității partidelor - Partidul Politic „Renaștere”, Partidul Politic „Șansă”, Partidul Politic „Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei” și Partidul Politic „Victorie” a fost contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție.

6. Astfel, a subliniat că nu este de acord cu hotărârea Comisiei Electorale Centrale, deoarece la adoptarea actului contestat pârâtul a sfidat grav prevederile legii, a ignorat circumstanțele de fapt, a încălcat procedurile de adoptare și a emis un act individual defavorabil neîntemeiat și ilegal.

7. Consideră reclamantul că procedura excluderii din lista partidelor care au dreptul de a participa la alegeri, atinge direct un interes legitim și un drept fundamental la alegeri libere și dreptul de a fi ales, garantat de art. 38 din Constituție. În pofida acestui fapt, reclamantul nu au fost invitați la acest proces administrativ pentru a da explicații, a aduce probe și a se apăra.

8. Reclamantul a evidențiat că o gravă încălcare a procedurii administrative menționate este adoptarea deciziei cu consecințe extrem de grave și anume, restrângerea unui drept fundamental, fără audierea persoanelor interesate, fără acordarea dreptului la apărare și a unui proces echitabil.

9. Prin urmare, a fost încălcat art. 44 alin. (3) din Codul administrativ potrivit căruia, autoritatea publică este obligată să atragă în procedura administrativă, din oficiu sau la cerere, persoanele ale căror drepturi pot fi afectate prin procedura administrativă. Dacă are cunoștință despre astfel de persoane, autoritatea publică le informează despre inițierea sau desfășurarea procedurii administrative.

10. Totodată art. 94 din Codul administrativ, prevede că înainte de emiterea unui act administrativ individual defavorabil pentru un participant sau înainte de respingerea unui act administrativ individual favorabil, participantul are dreptul să fie audiat în legătură cu faptele și circumstanțele relevante pentru actul ce urmează a fi emis. Audierea poate fi făcută verbal sau în scris.

11. În acest context reclamantul a menționat că neatragera în procedura administrativă a reclamantului, constituie o încălcare gravă a tuturor garanțiilor acestuia, oferite de Codul administrativ pentru protejarea intereselor legitime.

12. Unul din principiile generale ale activității autorității publice este principiul legalității, conform căruia autoritățile publice trebuie să acționeze în conformitate cu legea (art. 21 Cod administrativ). Autoritățile publice trebuie să aplice tratament

egal, să fie imparțiali și să dea dovadă de bună credință (art. 23-25 Cod administrativ).

13. Astfel, consideră că autoritatea pârâtă, în procesul adoptării actului administrativ individual defavorabil, a omis unele principii ale examinării oricărei proceduri în fața unei autorități cu drept de decizie, producătoare de efecte juridice - principiul disponibilității și principiul egalității armelor, fiind elemente esențiale al dreptului la un proces echitabil. Or, adoptarea unei decizii, fără a se lua în calcul care sunt argumentele părți vizate, a plasat reclamantul într-o situație net dezavantajoasă în raport cu adversarii săi, și reprezintă un tratament discriminatoriu, inequitabil.

14. Referitor la motivele formale care au stat la baza emiterii actului administrativ defavorabil reclamantul a menționat că prin actul administrativ, prin care a fost exclus din lista partidelor care pot participa la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, este prejudiciat grav, îi sunt încălcate drepturile fundamentale la alegeri libere, este restrâns dreptul fundamental de a fi ales, este restrâns grav dreptul la libera exprimare, este discriminat în raport cu alți potențiali concurenți electorali, nu i se asigură condiții echitabile la o campanie electorală în conformitate cu principiile constituționale și Codul electoral.

15. A subliniat reclamantul că, la data de 15 august 2025, Comisia Electorală Centrală a examinat cererea Partidului Politic „Renaștere” privind înregistrarea listei de candidați la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, urmare cărui fapt, Comisia în caz că setul de acte depus este în regulă urma să adopte o hotărâre de înregistrare sau potrivit pct. 47 din Regulamentul privind particularitățile de desemnare și înregistrare a candidaților la alegerile parlamentare, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 1204/2023, atunci când documentele prezentate nu corespund cerințelor legale, CEC „refuză înregistrarea în calitate de concurent electoral sau a candidatului de pe listă, adoptând în acest sens o hotărâre motivată”, hotărâre care trebuie comunicată subiectului vizat în termen de 24 de ore.

16. Deși documentele depuse de Partidul Politic „Renaștere” au fost complete și conforme (CEC nu a invocat nici o neconcordanță), în ședința din 15 august 2025, în loc să formuleze un proiect de hotărâre de respingere motivată (așa cum cere pct. 47 din Regulament), Comisia Electorală Centrală a elaborat un proiect de hotărâre pozitiv (de înregistrare a listei de candidați), membrii comisiei au votat împotriva acestui proiect pozitiv iar în urma respingerii proiectului pozitiv, Comisia Electorală Centrale nu a adoptat nicio hotărâre, ci a dispus redistribuirea dosarului către o altă comisie de recepționare și verificare a actelor.

17. În opinia reprezentantului Partidului Politic autoritatea publică pârâtă nu a avut niciun drept să emită un act defavorabil fără a invita părțile, conduită care

reprezintă un șiretlic procedural menit să evite obligația de a adopta o hotărâre motivată. În lipsa unor motive reale și legale de refuz, membrii Comisiei Electorale Centrale au evitat să își asume răspunderea juridică printr-o hotărâre explicită, creând o situație artificială de suspendare a înregistrării.

18. Astfel, reclamantul se află în fața unui grav abuz și a unei acțiuni discreționare din partea autorității publice care a ignorat principiile unui proces echitabil și a creat premise artificiale pentru a evita înregistrarea Partidul Politic „Renaștere” la 15 august 2025.

19. Prin urmare, Comisia Electorală Centrală era obligată să asigure un echilibru între două drepturi prevăzute la art. 38 și 41 care trebuie să predomine asupra procedurii formale de înregistrare a unor modificări în registrul de stat al persoanelor juridice. Mai ales în condițiile în care decizia nu este irevocabilă și poate fi răsturnată de instanța de judecată.

20. Reclamantul a mai invocat încălcarea de către Comisia Electorală Centrală a principiilor legale prevăzute de Codul electoral și Codul administrativ, deoarece în temeiul art. 18 din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală are misiunea creării de condiții optime pentru exercitarea nestingherită de către cetățenii Republicii Moldova a dreptului constituțional de a alege și de a fi aleși în cadrul unor alegeri libere și corecte. Totodată potrivit art. 19 alin. (1) Comisia Electorală Centrală este obligată să se conducă de principiul imparțialității și neutralității politice.

21. La caz, Comisia Electorală Centrală a încălcat toate principiile legale menționate la art. 16 alin. (2), art. 21, art. 22 alin. (2), art. 23 alin. (1), art. 24 alin. (1) și art. 25 din Codul administrativ, deoarece organul electoral, în procesul adoptării actului administrativ individual defavorabil contestat, a omis unele principii ale examinării oricărei proceduri în fața unei autorități cu drept de decizie, producătoare de efecte juridice - principiul disponibilității și principiul egalității armelor, fiind elemente esențiale al dreptului la un proces echitabil. Or, adoptarea unei hotărâri, fără a se lua în calcul argumentele prezentate în explicațiile reclamantului, reprezintă un tratament discriminatoriu, inequitabil.

22. Referitor la încălcarea principiului legalității reclamantul a menționat că autoritățile publice trebuie să acționeze în conformitate cu legea. (art. 21 Codul administrativ) Procedura administrativă trebuie să se realizeze conform scopului (art. 28 al Codului administrativ).

23. La caz, autoritatea pârâtă a dat apreciere proprie unei situații de fapt care nu este reglementată, astfel că Comisia a aplicat în privința reclamantului reguli inexistente, punându-l într-o situație total dezavantajoasă și discriminatorie. Chiar dacă reclamantul a prezentat toate actele necesare strict conform prevederilor art.

64 din Codul electoral și Regulamentul Comisiei Electorale Centrale, autoritatea pârâtă a decis să aplice față de reclamant alte criterii și reguli. Astfel autoritatea pârâtă a sfidat un principiu constituțional al accesibilității și previzibilității legii (art. 23 din Constituție).

24. Totodată, reiterând prevederile art. 21, 36 din Codul administrativ, reclamantul susține că, conform jurisprudenței CtEDO, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, instanța de judecată are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii (Hirro Balani vs Spania, nr. 18064/91 din 09 decembrie 1994 §27; Georgiadis vs Grecia nr. 21522/93 din 29 mai 1997 §43).

25. La fel a menționat că principiul legalității are drept consecință obligativitatea respectării legilor inclusiv de către forul legislativ suprem al statului, această exigență fiind impusă nu doar indivizilor sau persoanelor juridice private, ci autorităților și instituțiilor publice. În măsura în care legalitatea vizează actele agenților publici, este important ca aceștia să acționeze în limita atribuțiilor care le-au fost acordate.

26. O trăsătură esențială a statului de drept este subordonarea rigidă a tuturor, inclusiv a instituțiilor statale, normelor clare, previzibile și prestabilite ale dreptului.

27. Principiul legalității ca componentă a principiului supremației dreptului, sub aspect formal, presupune că, autoritatea publică trebuie să fie investită cu competențe prin lege, să organizeze aplicarea legii și să aplice nemijlocit legea. Astfel, prima cerință a legalității este existența legii care reglementează activitatea administrativă a autorității publice prin care își realizează competențele, în special când este vorba de activitate administrativă discreționară și obligația autorităților publice de a desfășura activitatea administrativă discreționară corespunzător scopului legii. În acest sens, legea care stabilește discreția trebuie să determine, de asemenea, limitele discreției acordate autorității cu suficientă claritate, având în vedere scopul pentru care atribuțiile legale a autorității au fost reglementate pentru evitarea desfășurării unei activități administrative arbitrare. Având în vedere cele expuse, orice limitare a exercitării drepturilor și libertăților persoanelor trebuie evaluată din punct de vedere al legalității acesteia.

28. În același rând, din jurisprudența CEDO rezultă că existența și calitatea legii este supusă controlului Curții sub două condiții cumulative. Prima, existența legii, se apreciază în sens material: să existe, să fie în vigoare la momentul ingerinței, să statueze asupra garanțiilor adecvate și să prezinte un minim de efectivitate (aspectul formal). Cea de-a doua, atestă compatibilitatea legii cu preeminența dreptului și impune cerințele de accesibilitate și de previzibilitate (Leander vs Suedia, 26 martie

1997, Seria A nr. 116, p. 64; Loizidou vs Turcia, 23 martie 1995, Seria A, nr. 31, p. 34). Legislația națională trebuie să fie clară, previzibilă și suficient de accesibilă (Silver și alții vs Regatul Unit, pct. 87).

29. Cu referire la încălcarea principiului proporționalității reclamantul a relatat că principiul proporționalității se referă la faptul că măsurile prin care se efectuează o ingerință în drepturile persoanei, ar trebui folosite cu atenție și numai atunci când este cu adevărat urgent. Prin urmare, puterea publică nu ar trebui să intervină în drepturi mai mult decât este necesar. Din aceste motive, principiul proporționalității este adesea denumit „interdicția excesului”. În substanță, principiul proporționalității este un „mijloc de cântărire”, atunci când autoritatea publică intervine prin activitatea administrativă în drepturile persoanei.

30. Testul de proporționalitate se realizează pe verticală și cuprinde anumite elemente. Potrivit algoritmului de verificare a proporționalității, testul eșuează și actul administrativ individual este ilegal, dacă cel puțin lipsește un element. În așa fel, o măsură oficială întreprinsă de autoritățile publice este proporțională, dacă are un scop legitim; este potrivită; necesară; rezonabilă.

31. Astfel, reclamantul a susținut că nu poate face abstracție de la prevederile art. 137 din Codul administrativ care reglementează dreptul discreționar, prin urmare deși în actul administrativ unde se manifestă puterea discreționară se referă la aspectele care, într-un cadru legal, conferă autorității publice (CEC) o anumită libertate de decizie, acest lucru nu presupune în nici un caz devierea de la litera legii, or, decizia luată în mod discreționar, trebuie să fie una optimă, să corespundă finalității actului, sensului legislației în vigoare, principiilor generale ale dreptului intern și internațional, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, deci să corespundă scopului urmărit, care alcătuiește esența „dreptului discreționar”, a cărui realizare se efectuează cu respectarea principiilor legalității, oportunității și a echității. Respectiv, autoritatea pârâtă în cadrul puterii sale discreționare, având obligația de a explica de ce a adoptat o anumită conduită din mai multe posibile nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul legii. Or, puterea discreționară nu trebuie confundată cu posibilitatea de a acționa arbitrar sau fără control, cum se pare că ar sugera-o utilizarea cuvântului „discreționar”.

32. Subsecvent, atunci când decizia administrativă nu respectă limitele exterioare pe care legea le stabilește puterii discreționare a administrației, intervine excesul de putere, motiv pentru care actul de constatare este ilegal.

33. În speță, reclamantul a susținut că au fost aduse exemple și argumente când unele situații similare au fost tratate total diferit.

34. Atunci când în cauzele care conțin situații de fapt similare și în care sunt aplicabile aceleași dispoziții legale se adoptă acte de constatare diferite, chiar

opuse, există o activitate administrativă cu standarde duble, fapt ce afectează în mod considerabil securitatea juridică a relațiilor sociale.

35. Mai mult ca atât, deosebirile de tratament sunt discriminatorii, ducând la încălcarea art. 14 al Convenției Europene. Or, interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale în mod diferit, generează o activitate administrativă neuniformă în cadrul autorității pârâte, ceea ce creează un tratament inegal unor persoane aliate în situații identice.

36. Întrucât autoritatea pârâtă în situații identice tratează stările de fapt în mod diferit, autoritatea publică a creat un climat de insecuritate juridică, ceea ce este în contradicție cu principiul securității juridice.

37. Astfel, reclamantul a dedus că autoritatea publică a acționat cu rea-credință în exercitarea dreptului discreționar, admitând duble standarde în cadrul examinării unor contestații cu obiect similar.

38. În altă ordine de idei, reclamantul a menționat că prin excluderea din lista partidelor care pot participa la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, este limitat în drepturile fundamentale și anume dreptul de a alege și a fi ales.

39. La acest aspect a relatat că conform art. 38 din Constituția Republicii Moldova, voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

40. De asemenea, dreptul la alegeri libere este garantat și de art. 3 protocolul I al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

41. Potrivit art. 2 alin. (1) din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova. Această suveranitate este exercitată prin alegeri libere. Odată ce o bună parte din cetățeni sunt eliminați abuziv din dreptul său de a candida, atunci o parte din popor este limitat în dreptul său de a alege și exercita partea sa de suveranitate națională, deoarece există o probabilitate mare ca cei pentru care alegătorii au dorit să voteze să fie excluși din procesul electoral. Fiecare alegător trebuie să aibă posibilitatea ca votul său să influențeze alcătuirea corpului legislativ, în caz contrar ar rămâne fără fond dreptul de vot, procesul electoral și, în cele din urmă, ordinea democratică în sine (Riza și alții împotriva Bulgariei, pct. 148).

42. Totodată, reclamantul a reiterat unele spețe relevante din jurisprudența CEDO care vin să argumenteze sfidarea de către autoritatea pârâtă atât a art. 38 din Constituție dar și a art. 3 protocolul I al Convenției Europene.

43. În ceea ce privește cine se poate prevala de o presupusă încălcare a acestui aspect „pasiv”, Curtea a recunoscut că, atunci când legislația electorală sau măsurile luate de autoritățile naționale restrâng dreptul candidaților luați individual de a candida la alegeri pe lista unui partid, partidul respectiv poate, în această calitate, să se considere victima unei încălcări a art. 3 din Protocolul nr. 1, independent de candidații săi (Partidul Laburist Georgian împotriva Georgiei, pct. 72- 74; Riza și alții împotriva Bulgariei, pct. 142).

44. Restrângerea dreptului de a candida la alegeri, chiar dacă urmărește un scop legitim, nu trebuie să aibă ca efect înlăturarea caracterului efectiv al acestui drept, deoarece fie condițiile sunt introduse prea târziu ori prea brusc, fie nu sunt suficient de clare.

45. Cu privire la existența unui echilibru corect între principiile concurente, Curtea a reținut că, în Avizul consultativ din 08 aprilie 2022 pentru Curtea Supremă Administrativă a Lituaniei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat că la aprecierea proporționalității unei măsuri generale care restricționează exercițiul dreptului de a candida pentru ocuparea unei funcții electivă, trebuie analizate următoarele chestiuni: dacă durata restricției este limitată în timp sau dacă există posibilitatea de a solicita reexaminarea acesteia; dacă restricția se aplică pe baza unor criterii obiective; dacă procedura de aplicare a restricției este însoțită de suficiente garanții apte să asigure protecția împotriva arbitrariului.

46. Reclamantul a atras atenția că art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană este diferit de celelalte dispoziții ale Convenției și ale protocoalelor sale care garantează drepturi, deoarece stabilește obligația înaltei Părți Contractante de a organiza alegeri în condiții care să asigure exprimarea liberă a opiniei oamenilor și nu un drept sau o libertate particulară. Curtea Europeană reiterează în cauza Hirst împotriva Regatului Unit (nr. 2), (Hot. CtEDO din 06 octombrie 2005) că, marja de apreciere în acest domeniu este largă (Mathieu-Mohin și Clerfayt, § 23, § 52, Matthews împotriva Regatului Unit [CG], nr. 24833/94, § 63, CEDO 1999-1, Labita împotriva Italiei [CG], nr. 26772/95, § 201, CEDO 2000-IV și Podkolzina împotriva Letoniei, nr. 46726/99, § 33, CEDO 2002-11). Există multe modalități de organizare și funcționare a sistemelor electorale și o multitudine de diferențe în Europa, în special în evoluția istorică, diversitatea culturală și gândirea politică, pe care fiecare stat contractant trebuie să o încorporeze în propria viziune a democrației. Totuși, revine Curții Europene o decizie finală privind respectarea cerințelor articolului 3 din Protocolul nr. 1: trebuie să se asigure că limitările nu reduc drepturile în cauză până la atingerea lor în substanța lor și îi privesc de eficiența lor, că urmăresc un scop legitim și că mijloacele folosite dezvăluie nu disproporționate (Mathieu-Mohin și Clerfayt, 23, § 52).

47. Prin hotărârea Curții Constituționale nr. 25/2010, s-a subliniat că legiuitorul are obligația de a crea condiții adecvate pentru realizarea voinței suverane a poporului pe calea exercitării drepturilor electorale de către cetățeni și, respectiv, a formării unor organe autonome și independente ale puterii publice, menite să transpună în viață interesele poporului și să garanteze drepturile și libertățile omului și cetățeanului Republicii Moldova.

48. Importanța alegerilor și respectării dreptului la vot a fost în atenția Curții Constituționale și în alte cazuri.

49. În hotărârea 15/2015 Curtea Constituțională a statuat următoarele:

„37. Potrivit articolului 2 din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative.

38. Curtea reține că suveranitatea națională constă în dreptul poporului de a hotărî necondiționat asupra intereselor sale și de a le promova în formele stabilite de Legea Supremă. Acest principiu constituțional derivă din articolul 1 din Constituție, care consacră caracterul suveran al statului.

39. Curtea subliniază că, potrivit normei constituționale, suveranitatea națională poate fi exercitată de către popor în mod direct, prin participarea la alegerile în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și la referendumuri.”

50. În Hotărârea nr. 15 din 27 mai 2014 Curtea Constituțională a subliniat:

„46. [...] în sensul articolului 2 din Constituție, o democrație veritabilă poate fi constituită numai de către popor, prin exercitarea suveranității naționale în mod direct ori prin intermediul reprezentanților săi, aleși în cadrul unui scrutin democratic.”

41. De asemenea, Comisia de la Veneția, în Codul de bună conduită în materie electorală, adoptat în cadrul celei de-a 52 sesiuni (Veneția, 18-19 octombrie 2002), a relevat următoarele: „Democrația este, la fel ca fii drepturile omului și supremația dreptului, unul din cei trei piloni ai patrimoniului constituțional european, precum și ai Consiliului Europei. Ea nu poate fi concepută fără alegeri, respectând un anumit număr de principii considerate democratice.”

42. Curtea reiterează că dispozițiile constituționale ale articolelor 1 alin.(3) și 2 alin.(1) urmează a fii corelate cu prevederile articolului 38 din Legea Supremă, potrivit căruia voința poporului constituie baza puterii de stat, aceasta exprimându-se prin alegeri libere, care au loc în mod periodic, prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

43. Astfel, Curtea reține că dreptul de vot al cetățenilor Republicii Moldova de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, este consacrat expres prin dispozițiile art. 38 alin. (2) din Constituție, fiind unul din drepturile electorale fundamentale.

44. Curtea menționează că realizarea în practică a dreptului de vot al cetățenilor are loc prin participarea la alegerile în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și la referendumuri.

45. În acest sens, Curtea, prin Hotărârea nr. 15 din 27 mai 1998, a reținut că alegerile constituie nu numai un mijloc de exercitare de către cetățeni a drepturilor lor politice, consacrate de Constituție, ci și un mijloc de dotare a instituțiilor unui stat democratic cu o capacitate coerentă de expresie, pentru a face posibilă organizarea unor centre de decizie politică, eficiente și în măsură să imprime activității de stat o orientare general ne fragmentată.

46. Astfel, fiind caracteristice unui stat de drept, alegerile și referendumul sunt instrumente prin excelență ale democrației directe, în care alegătorii își exprimă opțiunea.

47. Dreptul de vot, fiind un drept fundamental, potrivit art. 4 din Constituție, urmează a fi interpretat și aplicat inclusiv prin raportare la garanțiile instituite în Declarația

Universală a Drepturilor Omului, Convenția europeană și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care stabilesc că voința poporului este baza puterii de stat.”

51. Astfel, a susținut reclamantul că, prin actul administrativ defavorabil sunt limitate drepturile electorale. Deci, actul contestat contravine standardelor și recomandărilor unanim recunoscute, aprobate de Comisia de la Veneția în Codul bunelor practici în materie electorală din 2002.

52. „Înaltul for” al Consiliului Europei a stabilit următoarele:

d) Privarea de dreptul de a alege și de a fi ales:

- i. privarea cetățenilor de dreptul de a alege și de a fi ales poate fi prevăzută, dar numai sub rezerva următoarelor condiții cumulative:*
- ii. privarea trebuie să fie prevăzută de lege:*
- iii. principiul proporționalității trebuie să fie respectat; condițiile privării cetățenilor de dreptul de a fi ales pot fi mai flexibile decât cele prevăzute pentru dreptul de a alege;*
- iv. Suspendarea drepturilor electorale trebuie să se bazeze pe recunoașterea incapacității mintale sau condamnarea la privațiune de libertate prin hotărâre definitivă a instanței de judecată pentru comiterea unor infracțiuni grave.*
- v. Mai mult decât atât, suspendarea drepturilor politice sau constatarea incapacității mintale poate fi impusă numai prin hotărârea specială a instanței de judecată.*

53. Comisia de la Veneția explică clar că trebuie să existe prevederi care ar reglementa clauzele suspendării drepturilor politice. Astfel de clauze trebuie să corespundă unor condiții uzuale care impun restricții asupra drepturilor fundamentale, cu alte cuvinte, ele trebuie:

- să fie prevăzute de lege ;*
- să respecte principiul proporționalității;*
- să se bazeze pe o interdicție pe motiv de incapacitate mintală sau condamnare la privațiune de libertate prin hotărârea definitivă a instanței de judecată pentru comiterea unei infracțiuni grave. Mai mult decât atât, suspendarea drepturilor politice ale persoanei poate fi dispusă numai printr-o decizie specială adoptată de o instanță judecătorească. Oricum, în cazul suspendării pe motiv de incapacitate mintală, astfel de decizii speciale pot viza incapacitatea și impune ipso jure privarea drepturilor civile. Cât privește exercitarea unei funcții publice, condițiile privării indiviziiilor de dreptul de a fi ales pot fi mai puțin severe decât cele care vizează dreptul de vot, iar decizia de a priva un individ de dreptul a fi ales poate corespunde prevederilor legale în cazul în care activitatea desfășurată de persoanele în exercițiul funcțiilor publice contravine intereselor publice majore.*

54. Același Cod al bunelor practici recomandă egalitatea șanselor trebuie garantată tuturor partidelor și candidaților și trebuie să stimuleze statul să adopte o atitudine imparțială față de ei și să aplice aceeași legislație echitabil tuturor. Comisia de la Veneția în opinia sa CDL-AD(2022)025e (cu privire la proiectul noului cod electoral) a conturat unele recomandări importante, precum reconsiderarea limitărilor dreptului de vot și de a candida la alegeri.

55. Comisia constant a exprimat poziția că orice modificare a legislației electorale trebuie să se bazeze pe următoarele elemente esențiale:

1. *O legislație clară și cuprinzătoare care să îndeplinească obligațiile internaționale și standarde, și abordează recomandările anterioare;*
2. *Adoptarea legislației prin consens larg, după ample consultări publice cu toate părțile interesate*
3. *Angajamentul politic de a implementa integral o astfel de legislație, cu bună credință, în mod adecvat garanții procedurale și judiciare și mijloacele prin care să se evalueze în timp util orice pretins eșec de a face acest lucru.*

56. A remarcat reclamantul că dreptul la alegeri libere este strâns legat de alte două principii fundamentale protejate de Constituție și Convenția Europeană - dreptul la libera exprimare a opiniei și dreptul la libertatea de asociere. Nu pot exista alegeri libere dacă nu este posibil de a partaja liber idei și de a se asocia în vederea participării libere la alegeri.

57. În mai multe cauze având ca obiect art. 10 din Convenție, Curtea a subliniat interdependența dintre dreptul la alegeri libere și libertatea de exprimare. În aceste cauze s-a constatat că aceste drepturi, inclusiv libertatea de dezbateri politice, constituie baza oricărui regim democratic. Ambele drepturi sunt interdependente și se consolidează reciproc: de exemplu, libertatea de exprimare este una dintre „condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului în alegerea corpului legislativ”. Din acest motiv este deosebit de important, în perioada preelectorală, să se permită libera circulație a opiniei și informațiilor de orice fel (Bowman împotriva Regatului Unit, pct. 42).

58. Un proces electoral echitabil și democratic presupune respectarea libertății de exprimare și de asociere, de întrunire și de circulație, aderarea la principiul supremației legii, dreptul de a înființa partide politice și de a candida la funcții publice, principiul nediscriminării drepturilor egale pentru toți cetățenii, dreptul de a nu fi victima acțiunilor de intimidare, precum și o serie de alte drepturi fundamentale ale omului și libertăți, pe care statul este obligat să le apere și să le promoveze (HCC 29/2014 p. 59).

59. Alegerile reprezintă un element al exercitării drepturilor fundamentale ale omului și mai ales a drepturilor civile și politice. Alegerile echitabile reprezintă o competiție politică, care are loc într-un mediu caracterizat prin încredere, transparență și răspundere și care permite alegătorilor să facă o alegere conștientă între alternativele politice distincte. Un proces electoral echitabil și democratic presupune respectarea libertății de exprimare și a libertății presei, a libertății de asociere, de întrunire și de circulație, aderarea la principiul supremației legii, dreptul de a înființa partide politice și de a candida la funcții publice, principiul nediscriminării și asigurării drepturilor egale pentru toți cetățenii, dreptul de a nu fi victima acțiunilor de intimidare, precum și o serie de alte drepturi fundamentale ale omului și libertăți, pe care statul este obligat să le apere și să le promoveze.

60. Referindu-se la caracteristicile unei „societăți democratice”, Curtea Europeană a acordat o importanță specială pluralismului, toleranței și viziunilor largi. În acest context, ea a reținut că, deși uneori interesele individuale trebuie subordonate celor ale unui grup, democrația nu înseamnă pur și simplu că opiniile majorității trebuie întotdeauna să prevaleze: trebuie identificat un echilibru care să le asigure minorităților un tratament echitabil și adecvat și să evite orice abuz de poziție dominantă (Young, James și Webster împotriva Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. 13 august 1981, § 63; Chassagnou și alții împotriva Franței [MC], 29 aprilie 1999, § 112; Partidul Popular Creștin Democrat împotriva Moldovei, 14 februarie 2006, § 64).

61. Încă un document internațional relevant este avizul CDL-AD (2018) 016 pentru Kosovo prin care s-au aprobat Concluzie asupra „*proiectului de lege pentru modificări și completări la Legea nr. 03/1-174 privind finanțarea entităților politice (modificată și completată prin Legea nr. 04/1-058 și Legea nr. 04/1-122) și Legea nr. 003/1-073 privind alegerile generale (modificată și completată prin Legea nr. 03/1-256)*”, adoptată de Consiliul pentru Alegeri Democratice în a 62-a ședință (Veneția, 21 iunie 2018) și de Comisia de la Veneția de la a 115-a I sesiune plenară a acesteia (Veneția, 22-23 iunie 2018).

62. Astfel, „Curtea a precizat în mod repetat că dreptul la libertatea de exprimare include dreptul de a apăra idei care jignesc, șochează sau deranjează. În special, instanța a mai reținut că partidele politice au dreptul de a milita pentru modificarea legii sau a structurilor juridice sau constituționale ale statului, sub rezerva a două condiții: (1) metodele utilizate în acest scop trebuie să fie în toate respectă legalitatea și democrația și (2) schimbarea propusă în sine trebuie să fie compatibilă cu principiile democratice fundamentale. Curtea a reținut că faptul că o anumită propunere politică este incompatibilă cu principiile și structurile existente ale statului nu înseamnă că este contrară principiilor democratice. Esența democrației era aceea de a permite apărarea și discutarea diferitelor propuneri politice, chiar și acelea care ar schimba structurile existente ale statului. (Partidul Socialist din Turcia (STP) și alții împotriva Turciei, nr. 26482/95, 12 noiembrie 2003)” jurisprudența sa a constatat că orice restricții și posibile interdicții, precum și măsuri de dizolvare a partidelor politice, trebuie să respecte următoarele cerințe:

- *Excepțional*: Acesta trebuie să fie un caz excepțional. Interzicerea sau dizolvarea este o măsură de ultimă instanță care se justifică numai în cazul susținerii folosirii violenței și pune în pericol ordinea politică democratică sau drepturile fundamentale ale cetățenilor;

- *Proportionalitate*: Măsura trebuie să fie proporțională cu scopul urmărit. Este necesar să se examineze dacă dizolvarea este o măsură proporțională cu

scopurile urmărite; în timp ce democrațiile au dreptul de a se apăra împotriva partidelor extremiste, măsuri drastice, cum ar fi dizolvarea unui partid politic sau interzicerea liderilor săi de la activitățile politice, pot fi luate doar în cazurile cele mai grave;

- *Garanții procedurale: Procedura de interzicere sau dizolvare trebuie să fie judiciară, garantând un proces echitabil, un proces echitabil și deschidere. Articolul 6 din CEDO protejează dreptul la un proces echitabil, care constă în solicitarea unei audieri publice într-un termen rezonabil și în fața unui tribunal independent și imparțial instituit de lege. Dispoziții generale privind Procesul echitabil și procesul echitabil dispuse de Curte se aplică cazurilor de dizolvare a partidelor politice. Cu toate acestea, în acest ultim caz. Curtea s-a pronunțat în majoritatea cazurilor cu privire la încălcări fundamentale ale articolelor 10 și 11 din Convenție. Atunci când un reclamant pretinde o încălcare a articolului 6, Curtea va analiza dacă a existat o încălcare doar dacă consideră că este necesar, adică dacă nu a existat o încălcare fundamentală a articolului 11. Într-o altă cauză privind libertatea de exprimare a unui partid politic, Curtea a reținut că au existat încălcări ale articolelor 6 și 10 din Convenție.*”

63. Reclamantul a mai evidențiat că Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat aceleași principii în hotărârea nr. 12/2013, bazându-se pe jurisprudența consacrată a Curții Europene în această materie. Astfel, Curtea Europeană a precizat că este deosebit de important de a avea un flux liber de opinii și informații în campaniile electorale. În cauza *Bowman vs Regatul Unit* Curtea Europeană a statuat:

*„[...] alegerile libere și libertatea de exprimare, în special libertatea dezbaterilor politice, formează împreună piatra de temelie a oricărui sistem democratic (hotărârea *Mathieu-Mohin și Clerfayt vs Belgia* din 02 martie 1987, seria A, nr. 113. §47 și hotărârea *Lingens vs Austria* din 08 iulie 1986, seria A, nr. 113, §41-42). Cele două drepturi sunt legate unul de altul și operează pentru a se consolida reciproc: de exemplu, după cum a observat Curtea, în trecut, libertatea de exprimare este una dintre „condițiile” necesare pentru a asigura libertatea de exprimare a opiniei publicului în alegerea legislativului. Din acest motiv este deosebit de important ca opiniile și informațiile de toate tipurile să poată circula liber în perioada premergătoare alegerilor [...]”*

*În opinia Curții Europene, limitările libertății de asociere impun o interpretare restrictivă atât în privința enumerării lor, cât și a determinării domeniului de aplicare. Totodată, Curtea observă că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat că „statele au un drept de control asupra conformității scopului și activității unei asociații cu regulile stabilite prin legislația națională, dar ele trebuie să-l utilizeze în așa fel încât să corespundă obligațiilor asumate prin Convenție. Limitele libertății de asociere, prevăzute de art. 1. 11, impun o interpretare restrictivă, deoarece numai rațiuni convingătoare și imperative pot justifica o eventuală restrângere a exercițiului ei” (cauza *Sidiripoulos și alții vs Grecia*. §40).*

În acest aspect, Comisia de la Veneția și OSCE/BIDD0 în Memoriul prezentat Curții menționează:

„Restricțiile impuse libertății de exprimare și libertății de asociere trebuie să răspundă unei nevoi sociale presante și să fie proporționale acesteia. La adoptarea lor, statele urmează să beneficieze de o marjă de apreciere, care le-ar permite să țină cont de valorile lor democratice și experiența istorică. Această discreție reflectă faptul că statele sunt cel

mai bine plasate pentru a evalua situația de pe teritoriul lor și de a decide cu privire la măsurile pe care urmează să le adopte. În același timp, statele trebuie să ia în considerare importanța dreptului protejat și a accentelor speciale puse pe libertatea discursului politic și a asocierii partidelor politice. Comisia de la Veneția și OSCE/BIDDIO subliniază faptul că, potrivit standardelor internaționale, libertatea exprimării se extinde și asupra informației sau ideilor care pot fi interpretate ca ofensatoare, șocante și deranjante. ”

64. Reclamantul a menționat că eliminarea a cel puțin patru partide din procesul electoral și interzicerea de a forma un bloc electoral comun, încalcă nu doar dreptul de a fi ales, dar și dreptul de asociere. Astfel constată depășirea cadrului constituțional prevăzut la art. 41 din Constituție dar și la art. 11 din CEDO.

65. La acest aspect, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a confirmat în repetate rânduri în jurisprudența sa că partidele politice sunt o formă de asociere necesară pentru buna funcționare a democrației și că, având în vedere importanța democrației în sistemul Convenției Europene a Drepturilor Omului, o asociație, inclusiv un partid politic, nu este exclus din domeniul de aplicare a protecției oferite de Convenție doar pentru că activitățile sale sunt văzute de autoritățile naționale ca subminând structurile constituționale ale statului și cerând restricții. Evident, situația generală din țară este un factor important într-o astfel de evaluare. În același timp, este necesar să se țină seama de standardele de dezvoltare a practicii democratice europene, așa cum s-a menționat deja în paragrafele precedente. Chiar și în cazul stării de urgență, trebuie respectate obligațiile internaționale ale statului și trebuie luate orice măsuri cu caracter excepțional care au un efect temporar clar definit în conformitate cu articolul 15 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

66. Astfel, reclamantul a redat cea mai relevantă jurisprudență a Curții Europene cu privire la garantarea dreptului la asociere, strâns legată de dreptul la libera exprimare:

„ Art. 11 protejează asociațiile împotriva ingerințelor nejustificate ale statului, care implică, de regulă, refuzul înregistrării unei asociații sau dizolvarea unei asociații, dar pot lua și alte forme care împiedică o asociație să își desfășoare activitățile (de exemplu, prin inspecții sau restricții privind finanțarea) (Yordanovi împotriva Bulgariei, 2020). Protecția opiniilor personale, oferită de art. 9 și art. 10 din Convenție, sub forma libertății de gândire, de conștiință și de religie, precum și a libertății de exprimare, este, de asemenea, unul din scopurile libertății de asociere, astfel cum este garantată de art. 11 (Young, James și Webster împotriva Regatului Unit, 1981, Vor dur Olafsson împotriva Islandei, 2010). O astfel de protecție poate fi asigurată efectiv doar prin garantarea unui drept pozitiv și a unui drept negativ la libertatea de asociere (Sorensen și Rasmussen împotriva Danemarcei (MC), 2006).

Art. 11 se aplică nu doar persoanelor sau asociațiilor ale căror opinii sunt primite în mod favorabil sau sunt considerate inofensive ori neimportante, ci și celor ale căror opinii ofensează, șochează sau deranjează (Redfearn împotriva Regatului Unit, 2012; Vona împotriva Ungariei, 2013).

Punerea în aplicare a principiului pluralismului este imposibilă dacă o asociație nu își poate exprima liber ideile și opiniile (Gorzelik și alții împotriva Poloniei (MC), 2004; Zhechev împotriva Bulgariei, 2007).

Protecția opiniilor și a libertății de exprimare a acestora se aplică cu atât mai mult în cazul partidelor politice, având în vedere rolul esențial al acestora în asigurarea pluralismului și a bunei funcționări a democrației (Partidul Libertății și Democrației (OZDEP) împotriva Turciei (MC), 1999).

Într-o societate democratică, bazată pe principiul statului de drept, ideile politice care contestă ordinea existentă fără a pune sub semnul întrebării principiile democrației și a căror realizare este susținută prin mijloace pașnice trebuie să beneficieze de o posibilitate adecvată de a fi exprimate, prin participarea la procesul politic (Organizația Macedoneană Unită Ilinden – PIRIN și alții împotriva Bulgariei, 2005).

Autoritățile publice au obligația să garanteze buna funcționare a unei asociații sau a unui partid politic, chiar și atunci când acestea deranjează sau ofensează persoanele care se opun ideilor sau revendicărilor legale pe care acestea doresc să le promoveze. Membrii acestora trebuie să poată participa la întruniri fără să se teamă că vor fi supuși unor violențe fizice de către adversarii lor. Această teamă ar putea să descurajeze alte asociații sau partide politice să își exprime în mod deschis opiniile asupra unor chestiuni foarte controversate, care afectează comunitatea. În cadrul unei democrații, dreptul de a contra demonstra nu se poate extinde la inhibarea exercitării dreptului unei asociații (Ouranio Toxo și alții împotriva Greciei, 2005; Zhdanov și alții împotriva Rusiei, 2019).”

67. Suplimentar, reclamantul a notat că restricțiile asupra exercitiului unor drepturi sunt prevăzute expres în Legea Supremă și nu pot fi extinse. Orice restricție, înainte de a fi instituită, trebuie raportată la prevederile art. 54 din Constituție, care prevede că restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

68. Totodată a atras atenția că este neîndoielnic faptul că drepturile și libertățile trebuie exercitate în cadrul unor coordonate juridice, la care se adaugă cele morale, politice, confesionale, filozofice etc. În plus, însuși conceptul de libertate ține de respectarea drepturilor și libertăților individuale, inclusiv a celor care se exercită în grup, și ale altor persoane. Posibilitatea juridică a stabilirii unor limitări răspunde nevoii de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării intereselor lor individuale, naționale, de grup, a binelui public.

69. În acest sens reclamantul a invocat:

Declarația Universală a Drepturilor Omului, în art. 29 alin. (2), se referă la posibilitatea restrângerii exercitiului unor drepturi: în exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare persoană este supusă: numai îngrădirilor stabilite de lege în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectului drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale, într-o soci- etate democratică.

Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, în art. 4, art. 5 alin. (2), art. 8 alin. (2), prevede posibilitatea restrângerilor și derogărilor de la drepturile pe care le cuprinde: Nu se poate admite nicio restricție sau derogare de la drepturile fundamentale ale omului, recunoscute sau în vigoare în orice țară în virtutea unor legi, convenții, regulamente sau cutume, sub pretextul că prezentul Pact nu recunoaște aceste drepturi sau le recunoaște într-o măsură mai mică.

Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, în art. 4 alin. (1), art. 5 alin. (2), art. 12 alin. (3), art. 18-19, art. 21, art. 22 alin. (2), prevede posibilitatea restrângerilor și derogărilor de la drepturile pe care le cuprinde: Drepturile nu pot

face obiectul unor restricții decât dacă acestea sunt prevăzute prin lege, necesare pentru a ocroti securitatea națională, ordinea publică, sănătatea și moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora și sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în prezentul Pact.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în art. 9 alin. (2), art. 10 alin. (2), art. 11 alin. (2) și art. 2 din Protocolul nr. 4 la CEDO, stabilește posibilitatea restrângerii drepturilor: *Exercitarea dreptului nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.*

70. Respectiv, prin prisma actelor internaționale citate, reclamantul a susținut că restrângerile și derogările sunt admisibile doar dacă: sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege; se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau morala publică, drepturile și libertățile celorlalți; sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică; sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

71. Reclamantul a menționat că potrivit art. 54 alin. (4) din Constituție, restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății. Astfel, la condițiile și cazurile când poate fi restrâns exercițiul unor drepturi, se mai adaugă necesitatea respectării a încă două principii: cel al proporționalității și cel al neafectării substanței dreptului.

72. În sensul principiului proporționalității, a subliniat că acesta presupune că orice restrângere trebuie stabilită și aplicată numai în scopul pentru care a fost prevăzută și în limitele strict necesare, în funcție de situația care o justifică. Dacă nu există dispoziții legale care să determine limitele proporționalității, problema se soluționează pornind de la situațiile și circumstanțele concrete (de fapt), care trebuie verificate și apreciate de către autoritatea (instanța) în fața căreia se invocă ne-proporționalitatea (spre exemplu, nu va putea fi restrâns exercițiul dreptului la viața intimă și privată pe motivul că cei care îl exercită complotază împotriva siguranței naționale). În legătură cu principiul proporționalității, este semnificativă ideea că restrângerea trebuie să se facă în vederea favorizării interesului general.

73. În sensul principiului neafectării substanței dreptului, a subliniat că, dacă exercițiul dreptului este doar restrâns, în afara limitelor respective exercițiul este liber, prin urmare, substanța dreptului rămâne neatinsă. Pe de altă parte, acest principiu interzice pierderea unor drepturi dobândite anterior și reconsiderarea beneficiului produs prin dobândirea lor, deoarece un drept dobândit este întotdeauna rezultatul direct al unor factori obiectivi, iar pierderea sau reconsiderarea lui trebuie să aibă suporturi obiective și legale, explicite.

74. În speța supusă judecării, reclamantul a susținut că autoritatea pârâtă a sfidat aceste principii constituționale cu privire la proporționalitatea restrângerii unui drept fundamental și neafectarea substanței dreptului.

75. Prin raportarea acestor cerințe la cauza dedusă judecării, este cert faptul că sancțiunea dispusă de către autoritatea pârâtă, reprezintă o ingerință disproporționată în substanța dreptului de a fi ales, libertatea de opinie și dreptul de asociere, drepturi garantate de legea fundamentală și de Convenția Europeană.

76. Astfel, decizia de excludere a Partidului Politic „Renaștere” din lista partidelor ce au dreptul de a participa la alegeri nu are suport factual, reprezentând o distorsionare deliberată a realității, orientate spre hărțuirea unui concurent electoral.

77. Prin urmare, prin prisma jurisprudenței CtEDO, dreptul de a fi ales, prevăzut de art. 3 din Protocolul nr. 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, nu este absolut și permite „limitări implicite” (cauza *McInttews împotriva Regatului Unit*, Hotărârea CtEDO din 18 februarie 1999, §63). Însă aceste limitări trebuie să fie înscrise într-un proces echitabil, fără abuzuri.

78. În completarea celor menționate supra, reclamantul a remarcat că, Curtea Europeană a stabilit că dreptul de a candida este o componentă esențială a democrației. Orice restricție trebuie: să fie prevăzută expres de lege; să urmărească un scop legitim; să fie necesară într-o societate democratică. Or, Comisia Electorală Centrală nu a dovedit existența unei legi aplicabile, nici proporționalitatea măsurilor aplicate.

79. Cu privire la necesitatea suspendării actului contestat, Partidul Politic „Renaștere” făcând referire la prevederile art. 172 și art. 214 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, a menționat că, executarea actului administrativ contestat este de natură să producă pagube grave, dificil de reparat și în măsura în care există suficiente argumente juridice referitoare la ilegalitatea respectivului act, expuse exhaustiv în cererea de chemare în judecată, în speța dedusă judecării se impune suspendarea executării actului administrativ până la judecare în fond a cauzei.

80. A subliniat că suspendarea executării actelor administrative constituie un instrument procedural eficient pus la dispoziția instanței de judecată în vederea respectării principiului legalității: atât timp cât judecătorul se află într-un proces de evaluare, din punct de vedere legal, a actului administrativ contestat, este echitabil ca acesta din urmă să nu-și producă efectele asupra celor vizați. Astfel, legiuitorul național a fost obligat să găsească criterii pertinente pentru suspendarea executării actelor administrative până la clarificarea exactă a gradului de conformare a acestora cu normele juridice aplicabile în speță.

81. Cu referire la existența unor suspiciuni serioase și rezonabile privind legalitatea actului administrativ individual defavorabil, Partidul Politic „Renaștere” a menționat că, existența acestei condiții este îndeplinită în situația în care se regăsesc argumentele juridice aparent valabile cu privire la nelegalitatea actului administrativ aflat în litigiu, suspendarea judiciară a acestuia putând interveni dacă există cel puțin un indiciu de nelegalitate. Totodată a subliniat că, în conținutul cererii de chemare în judecată a adus argumente pertinente în considerarea ilegalității vădite a actului administrativ individual contestat.

82. Cu referire la existența pericolului iminent de producere a unor prejudicii ireparabile prin executarea în continuare a actului administrativ, Partidul Politic „Renaștere” consideră că actul administrativ contestat este ilegal iar executarea acestuia pune în pericol eminent producerea de prejudicii ireparabile acestuia. Or, termenul de înregistrare în campanie electorală a expirat și nesuspendarea actului va elimina definitiv partidul din alegeri chiar dacă, eventual va avea câștig de cauză. În acest sens consecințele nemaiputând fi remediate.

POZIȚIA INSTANȚEI DE FOND

83. Prin hotărârea din 25 august 2025 a Curții de Apel Centru s-a respins ca fiind neîntemeiată cererea Partidului Politic „Renaștere” privind suspendarea executării Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 3835 din 21 august 2025 „privind cererea de înregistrare a candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Politic Partidul „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, a simbolului electoral și confirmarea persoanei responsabile de finanțe (trezorerul)”. S-a respins ca fiind neîntemeiată acțiunea în contencios administrativ înaintată de Partidul Politic „Renaștere” împotriva Comisiei Electorale Centrale privind anularea Hotărârii nr. 3835 din 21 august 2025 și obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte o hotărâre de înregistrare a listei de candidați înaintați de Partidul Politic „Renaștere” conform documentației depuse la 8 august 2025.

84. Instanța de fond a reținut că acțiunea înaintată de Partidul Politic „Renaștere” este admisibilă dar neîntemeiată, deoarece Partidul Politic „Renaștere” a contestat activitatea administrativă a Comisiei Electorale Centrale și anume hotărârea nr. 3835 din 21 august 2025 privind cererea de înregistrare a candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Politic „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, a simbolului electoral și confirmarea persoanei responsabile de finanțe (trezorerul).

85. Referitor la fondul acțiunii, Curtea de Apel Centru, ca instanță de fond, a reținut în temeiul art. 27 lit. g), art. 68 alin. (5) din Codul electoral în colaborare cu art. 21 din Legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice, că acțiunea înaintată de către Partidul Politic „Renaștere” este neîntemeiată.

86. În acest sens a constatat că la data de 8 august 2025, Vasile Bolea, persoana împuternicită de Partidul Politic Partidul „Renaștere” conform Procesului-verbal al ședinței Biroului Politic din 3 august 2025, a depus la Comisia Electorală Centrală cererea privind înregistrarea listei de candidați la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Politic Partidul „Renaștere” la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, împreună cu documentele stabilite la pct. 25 din Regulamentul privind particularitățile de desemnare și înregistrare a candidaților la alegerile parlamentare, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1204/2023.

87. Proiectul de hotărâre cu titlul „Privind cererea de înregistrare a candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Politic Partidul „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, a simbolului electoral și confirmarea persoanei responsabile de finanțe (trezorerul)” a fost examinat în ședința Comisiei Electorale Centrale din 15 august 2025, dar nu a întrunit numărul necesar de voturi pentru a fi aprobat.

88. Ca urmare, dosarul a fost reatribuit spre examinare unei alte comisii de recepționare și verificare a documentelor depuse pentru înregistrarea grupurilor de inițiativă, a candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova în cadrul alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025, constituită prin Dispoziția președintelui Comisiei Electorale Centrale nr. 68-a din 18 iulie 2025.

89. Totodată, instanța de fond a reținut că, prin încheierea Curții de Apel Centru din 19 august 2025, a fost admisă cererea reclamantului Ministerul Justiției al Republicii Moldova privind dispunerea în calitate de măsură asiguratorie, limitarea activității partidului politic pe perioada examinării cauzei civile intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva Partidului Politic „Renaștere”, Partidului Politic „Șansă”, Partidului Politic „Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei” și Partidului Politic „Victorie”, intervenienți accesorii Comisia Electorală Centrală și Serviciul de Informații și Securitate, privind constatarea calității de partide politice succesoare ale unui partid politic declarat neconstituțional și dizolvarea partidelor politice, până la pronunțarea în fond.

90. Prin încheierea menționată s-a limitat activitatea partidelor politice Partidul Politic „Renaștere”, Partidul Politic „Șansă”, Partidul Politic „Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei” și Partidul Politic „Victorie”, pe perioada examinării

cauzei civile intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva Partidului Politic „Renaștere”, Partidul Politic „Șansă”, Partidul Politic „Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei” și Partidul Politic „Victorie”, intervenienți accesorii Comisia Electorală Centrală și Serviciul de Informații și Securitate, privind constatarea calității de partide politice succesoare ale unui partid politic declarat neconstituțional și dizolvarea partidelor politice, până la pronunțarea în fond.

91. Or, încheierea cu privire la aplicarea măsurii asigurătorii privind limitarea activității partidului politic este executorie, însă poate fi atacată cu recurs, separat de fondul cauzei, la Curtea Supremă de Justiție în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii, prin intermediul Curții de Apel Centru.

92. Prin scrisoarea nr. CEC-7/22032 din 21 august 2025, Agenția Servicii Publice a informat Comisia Electorală Centrală despre efectuarea modificărilor în Registrul de stat al persoanelor juridice referitoare la limitarea activității celor patru partide enumerate, în baza încheierii Curții de Apel Centru din 19 august 2025.

93. Curtea de Apel Centru a reținut prevederile art. 21 alin. (3³) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice, care stabilește că, la examinarea cererii privind dispunerea, în calitate de măsură asigurătorie, a limitării activității partidului politic, instanța de judecată citează participanții la proces și, în termen de 3 zile de la depunerea cererii de aplicare a măsurii asigurătorii privind limitarea activității partidului politic, decide, prin încheiere executorie, cu privire la limitarea activității partidului politic în calitate de măsură asigurătorie.

94. Alin. (5²) din norma citată stabilește că, hotărârea și încheierea prin care s-a dispus limitarea activității partidului politic se expediază de instanța de judecată, în termen de cel mult 24 de ore din momentul pronunțării, în adresa părților la proces și a autorităților competente pentru punere în executare [...]”.

95. Astfel, prin actul judecătoresc menționat supra, care este unul executoriu din momentul pronunțării, s-a limitat activitatea entităților politice vizate, inclusiv a Partidului Politic „Renaștere”.

96. În acest sens, a indicat că, ținând cont de încheierea Curții de Apel Centru din 19 august 2025, prin care s-a limitat *inter alia* activitatea Partidului Politic „Renaștere”, pe perioada examinării cauzei civile intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva PP „Renaștere”, PP „Șansă”, PP „Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei” și PP „Victorie”, intervenienți accesorii Comisia Electorală Centrală și Serviciul de Informații și Securitate, privind constatarea calității de partide politice succesoare ale unui partid politic declarat neconstituțional și dizolvarea partidelor politice, până la pronunțarea în fond, rezultă privarea necondiționată a solicitantului de

dreptul de a participa la orice tip de scrutin, ceea ce în mod subsecvent incumbă obligația constituțională a Comisiei Electorale Centrale de a respecta actele judecătorești executorii și, respectiv, de a refuza înregistrarea în calitate de concurent electoral, neavând nici o marjă de discreție în acest sens.

97. Totodată, instanța de fond a concluzionat că, Comisia Electorală Centrală întemeiat a constatat imposibilitatea emiterii actului administrativ solicitat de către Partidul Politic Partidul „Renaștere” privind înregistrarea listei de candidați la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, înaintată de Partidul Politic „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, or, limitarea activității acestuia are drept efect interdicția de a participa la alegeri în condițiile Codului electoral.

98. În aceste circumstanțe instanța de fond a constatat temeinicia hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 3835 21 august 2025, „ *privind cererea de înregistrare a candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Politic Partidul „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, a simbolului electoral și confirmarea persoanei responsabile de finanțe (trezorierul)*”, prin care s-a hotărât:

„1. Se ia act de Încheierea Curții de Apel Centru (dosarul nr. 2-13/25) din 19 august 2025.

2. Se revocă poziția 35 din Anexa la hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3651/2025 „Cu privire la lista partidelor politice care au dreptul de a participa la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025”, modificată prin hotărârea nr. 3742/2025.

3. Se respinge cererea de înregistrare a listei de candidați la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, înaintată de Partidul Politic Partidul „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025.”

99. Cu referire la argumentul precum că la data emiterii Hotărârii nr. 3835 din 21 august 2025, încheierea Curții de Apel Centru din 19 august 2025 nu era irevocabilă deoarece a fost contestată cu recurs, instanța de judecată a reiterat faptul că, art. 21 alin. (3³) și (5²) din Legea nr. 294/2007 prevede expres că încheierea de limitare a activității partidului politic este executorie din momentul pronunțării și trebuie pusă în aplicare imediat, chiar dacă este supusă recursului. Astfel, Comisia Electorală Centrală nu putea ignora încheierea Curții de Apel Centru din 19 august 2025, care este una executorie, din momentul pronunțării.

100. Curtea de Apel Centru a subliniat că Agenția Servicii Publice este autoritatea competentă să opereze modificări în Registrul de stat al persoanelor juridice. Din moment ce Agenția Servicii Publice a informat Comisia Electorală Centrală oficial despre limitarea activității partidului în Registru, Comisia

Electorală Centrală era obligată să țină cont de această situație juridică. Iar argumentul reclamantului că măsura nu era „definitivă” este irelevant.

101. În aceste circumstanțe instanța de fond a menționat că, Agenția Servicii Publice a acționat legal în baza încheierii executorii, iar Comisia Electorală Centrală, la rândul său, a fost obligată să se conformeze.

102. Prin urmare, consideră întemeiată soluția adoptată de Comisia Electorală Centrală, deoarece, în virtutea principiului legalității și al delimitării atribuțiilor între autoritățile publice, Comisia este obligată să se conformeze deciziilor emise de instituțiile competente, fără a putea substitui sau contrazice legalitatea ori temeinicia actelor acestora.

103. Drept urmare, instanța de judecată a menționat cu privire la invocarea drepturilor fundamentale, că, drepturile fundamentale pot fi restrânse prin lege atunci când există un interes public major, cum este protejarea securității naționale și integrității procesului electoral (art. 54 din Constituție).

104. Totodată instanța de fond a conchis că, la caz, limitarea activității partidului a fost dispusă de instanța de judecată la cererea Ministerului Justiției în temeiul încheierea Curții de Apel Centru din 19 august 2025, și nu de Comisia Electorală Centrală. Comisia Electorală Centrală doar a aplicat consecințele juridice ale acestei măsuri.

105. Drept urmare, instanța de judecată a menționat că art. 27 lit. g) din Codul electoral conferă Comisiei Electorale Centrale atribuția de a publica lista partidelor cu drept de participare la alegeri în baza datelor comunicate de Agenția Servicii Publice. Din moment ce Agenția Servicii Publice a informat despre limitarea activității Partidului Politic „Renaștere”, Comisia Electorală Centrală era în drept și obligată să excludă partidul din listă. Or, art. 21 alin. (5) și (5¹) stabilesc expres că, pe perioada limitării activității, partidul politic nu poate participa la alegeri.

106. Astfel, Comisia Electorală Centrală nu avea nici o marjă de apreciere: odată ce încheierea Curții de Apel a fost executorie și comunicată, autoritatea publică pârâtă întemeiat a revocat poziția 35 din Anexa la hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3651/2025 „Cu privire la lista partidelor politice care au dreptul de a participa la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025”, modificată prin hotărârea nr. 3742/2025 și a respins cererea de înregistrare a listei de candidați la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, înaintată de Partidul Politic Partidul „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025.

107. Curtea de Apel Centru a evidențiat că, reclamantul confundă caracterul executoriu al încheierii cu caracterul definitiv al acesteia, și odată în plus subliniază că, Comisia Electorală Centrală nu putea ignora o măsură judecătorească

executorie, iar refuzul de înregistrare nu reprezintă o încălcare a drepturilor fundamentale, ci o aplicare a restricțiilor prevăzute de lege.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

108. Împotriva hotărârii instanței de fond a depus recurs Partidul Politic „Renaștere”, prin care a solicitat admiterea recursului, aplicarea directă a art. 6, 10, 11 și art. 3 protocolul I al CEDO, casarea integrală a hotărârii Curții de Apel Centru din 25 august 2025, emiterea unei noi decizii prin care să fie admisă contestația, să fie anulată hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3835 din 21 august 2025 privind cererea de înregistrare a candidaților la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova din partea Partidului Politic „Renaștere” pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025, a simbolului electoral și confirmarea persoanei responsabile de finanțe (trezorerul)” și obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte o hotărâre de înregistrare a listei de candidați înaintată de Partidul Politic „Renaștere”, conform cererii depuse.

109. În motivarea recursului recurentul a reiterat circumstanțele de fapt și de drept invocate în cererea de chemare în judecată, totodată a indicat că Curtea de Apel a respins contestația, acceptând necondiționat poziția intimatului și aplicând eronat prevederile imperative ale legii.

110. În acest sens a indicat că potrivit instanței de fond actul administrativ contestat este legal dat fiind că la 19 august 2025 a fost admisă o cerere de asigurare prin care s-a limitat activitatea Partidul Politic „Renaștere”, iar ca rezultat partidul nu mai are dreptul să participe la alegeri. Or, instanța de fond a ignorat prevederile art. 21 alin. (8) din Legea privind partidele politice, care prevede că activitatea partidului politic nu poate fi limitată pe parcursul campaniei electorale la care participă.

111. Totodată a indicat că instanța a refuzat efectiv să analizeze argumentele recurentului și motivația detaliată din contestație, limitându-se a le da o apreciere critică și formalistă.

112. A indicat că instanța eronat a respins argumentul că recurentul ilegal a fost privat de dreptul de a fi audiat în procesul adoptării actului defavorabil, insistând că acest proces nu a afectat drepturile recurentului.

113. La fel a menționat că Curtea de Apel a examinat formal principiul proporționalității și nici nu a supus unei analize detaliate acest aspect conform triplului test prevăzut de lege și Convenția Europeană.

114. Astfel instanța efectiv nu și-a motivat hotărârea, nu a dat apreciere probelor anexate la caz, a ignorat argumentele de fapt și de drept ale recurentului, nici nu a

încercat să examineze cazul în esența sa, în spiritul standardelor internaționale în materie de alegeri libere și neafectarea dreptului de a fi ales.

115.Recurrentul a susținut că prin actul contestat i se încalcă drepturile fundamentale la alegeri libere, este restrâns dreptul fundamental de a fi ales, este restrâns grav dreptul la libera exprimare, este discriminat în raport cu alți potențiali concurenți electorali, nu i se asigură condiții echitabile la o campanie electorală în conformitate cu principiile constituționale și Codul electoral.

116.Instanța nu a verificat cum autoritatea pârâtă și-a realizat dreptul discreționar în activitatea sa. A fost ignorat faptul că intimatul și-a depășit grav competența legală, a ignorat procedurile administrative, a încălcat principiile unui proces echitabil. Instanța a ignorat analiza scopului acordat de lege și proporționalitatea sancțiunii.

117.Au mai menționat că instanța de judecată a ignorat în totalitate jurisprudența Curții Constituționale ale RM, jurisprudența CEDO și standardele internaționale cu privire la limitarea dreptului de a fi ales și asigurarea unor alegeri libere. Nu a examinat proporționalitatea în conformitate cu principiile internaționale și nu a supus triplului test ingerințele și gravele restricții ale drepturilor omului care au fost admise prin adoptarea actului administrativ contestat.

118.În opinia recurrentului instanța de fond a examinat formal cauza, nu a cercetat pe deplin starea de fapt a speței și nu a dat un răspuns explicit tuturor problemelor de drept ridicate de către participanții la proces în fața instanței. Curții de Apel Centru, ca instanță de fond îi revenea o deosebită obligație de a exercita controlul judiciar complet al actului administrativ contestat, în fapt și în drept.

119.Circumstanțele descrise în acțiune nu au fost apreciate corect de instanța de fond, deși această analiză trebuia să aibă loc prin prisma art. 3 și 29 din Codul administrativ și anume a scopului urmărit și a proporționalității emiterii actului administrativ contestat.

120.Astfel, instanță de fond, nu a cercetat pe deplin starea de fapt, prin care a neglijat prevederile art. 219 și 238 alin. (2) din Codul administrativ. Omisiunea de a analiza argumentele menționate supra denotă că instanța de fond a încălcat drepturile apelantului la un proces echitabil, garantat de art.6 din Convenția Europeană. În acest sens, Curtea Europeană, reamintește în §30 al Hotărârii din 28 aprilie 2005, definitivă la 28 iulie2005 în cauza Albina împotriva României.

POZIȚIA COMISIEI ELECTORALE CENTRALE

121.Comisia Electorală Centrală a depus referință împotriva recursului înaintat de către Partidul Politic „Renaștere”, prin care a solicitat declararea recursului

inadmisibil, deoarece nu îndeplinește criteriile de admisibilitate, or, din conținutul recursului se deduce cert lipsa temeiurilor prevăzute de art. 245¹ din Codul administrativ, ceea ce implicit duce la inadmisibilitatea acestuia.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

122.Art. 191 alin. (3) și (5) lit. b) din Codul administrativ:

„Curtea de apel Chișinău (Centru) soluționează în primă instanță acțiunile în contencios administrativ împotriva actelor emise de Banca Națională a Moldovei, precum și acțiunile în contencios administrativ atribuite în competența sa prin Codul electoral.

Curtea Supremă de Justiție soluționează: cererile de recurs împotriva hotărârilor, a deciziilor și a încheierilor curților de apel.”

123.Art. 244 alin. (1) din Codul administrativ:

„Hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.”

124.Art. 245 Codul administrativ:

„Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea hotărârii sau a deciziei motivate, *dacă legea nu stabilește un alt termen.*”

125.Art. 98 alin. (1) pct. 4) din Codul electoral:

„În ordinea procedurii contenciosului administrativ, instanțele de judecată competente examinează acțiunile în domeniul electoral după cum urmează:

Curtea Supremă de Justiție soluționează cererile de recurs împotriva actelor judecătorești ale curților de apel adoptate în cadrul litigiilor electorale.”

126.Art. 100 alin. (1) din Codul electoral:

„În perioada electorală, autoritățile competente examinează contestațiile în termen de 3 zile de la depunere, dar nu mai târziu de ziua alegerilor. La examinarea litigiilor electorale, instanțele judecătorești aplică același termen, inclusiv în cadrul procedurilor de exercitare a căilor de atac.”

127.Art. 176 din Codul electoral:

„Alegerile sunt declarate nule dacă în cadrul operațiunilor electorale au fost comise încălcări ale prezentului cod care au influențat rezultatele votării și atribuirea mandatelor. Hotărârea cu privire la declararea alegerilor nule se adoptă de către Comisia Electorală Centrală în baza hotărârilor consiliilor electorale de circumscripție respective.”

128.Art. 193 alin. (3) din Codul administrativ:

„Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.”

129.Art. 245¹ din Codul administrativ:

„Recursul este admis dacă:

- a) interpretarea legii din hotărârea sau decizia contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;
- b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;
- c) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;
- d) hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;
- e) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv;
- f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Temeiurile menționate la alin. (1) lit. c) și d) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin.(1) lit.d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.”

130.Art. 246 alin. (1) și (2) lit. h) din Codul administrativ:

„Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă recursul este inadmisibil, completul din 3 judecători adoptă o încheiere irevocabilă. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se comunică părților.

Recursul se declară inadmisibil în special când: recursul este vădit neîntemeiat.”

ASPECTE DE PROCEDURĂ

131.Referitor la termenul de depunere a recursului, Completul de judecată constată că decizia motivată a fost comunicată recurentului Partidul Politic „Renaștere”, prin intermediul poștei electronice la data de 26 august 2025. Recursul a fost depus la data de 27 august 2025, cu respectarea termenului legal prevăzut de art. 245 din Codul administrativ, coroborat cu art. 100 alin. (1) din Codul electoral.

MOTIVAREA INSTANȚEI

132.Din analiza prevederilor legale reținute supra, rezultă că admisibilitatea sau inadmisibilitatea recursului, în special, urmează să însușească, în condițiile Codului administrativ, exercitarea efectivă a unui control de legalitate veritabil, bazat pe temeuri concludente și serioase. Astfel, normele pre citate oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă.

133.În această ordine de idei, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevolutiv al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de Apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

134.Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

135.Instanța de recurs atestă că motivele de casare, invocate în recurs de Partidul Politic „Renaștere”, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹ din Codul administrativ, deoarece se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de Curtea de Apel Centru și nu relevă interpretarea contrară a legii și aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural sau că aceasta s-ar baza în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, respectiv nu constituie temei de casare a hotărârii recurate.

136.Partidul Politic „Renaștere”, în susținerea recursului a indicat două temeiuri de admisibilitate prevăzute la art. 245¹ alin. (1) lit. b) și d) din Codul administrativ.

137.Referitor la primul temei indicat, Completul de judecată reține că, articolul 245¹ alin. (1) lit. b) din Codul administrativ se referă la schimbarea sau consolidarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție prin admiterea recursului. Aplicarea acestui temei de recurs ține de discreția Curții Supreme de a-și extinde, uniformiza sau schimba jurisprudența. Pentru ca acest argument să fie invocat în mod temeinic, recursul trebuie să confirme lipsa jurisprudenței Curții Supreme cu privire la problemele de drept invocate în recurs, existența unei jurisprudențe contradictorii a Curții Supreme de Justiție cu privire la acestea, fie modificarea circumstanțelor sociale sau juridice care să justifice schimbarea practicii uniforme a Curții Supreme de Justiție. Niciuna dintre aceste situații nu este invocată în recursul depus de către Partidul Politic „Renaștere”.

138.Referitor la al doilea temei menționat, Completul de judecată relevă că noțiunea de „hotărâre arbitrară” este definită prin raportare la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și la explicațiile din nota informativă a Legii nr.246/2023. O hotărâre este considerată arbitrară atunci când nu are nicio bază juridică în dreptul intern, nu stabilește legătura între faptele cauzei, legea aplicabilă

și soluția adoptată sau este rezultatul unei erori de fapt ori de drept pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o. De asemenea, intră în această categorie hotărârile pronunțate cu bună știință contrar legii, în special în cazul normelor imperative care nu oferă judecătorului marjă de apreciere. Arbitrarietatea presupune o încălcare evidentă și gravă a legalității, iar nu o simplă eroare de judecată. În astfel de cazuri, hotărârea reprezintă o denegare a justiției și afectează fundamental echitatea procedurii.

139. Pe de altă parte, sintagma „bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor” presupune că hotărârea se sprijină pe o evaluare eronată și evident nejustificată a probatoriului, iar această evaluare a fost decisivă pentru soluția adoptată. Nu orice greșeală în aprecierea probelor atrage admiterea recursului, ci doar acea eroare care este evidentă pentru un profesionist și nu poate fi explicată rațional. Pentru ca recursul să fie admis în temeiul art. 245¹ alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, este necesar ca partea care atacă hotărârea să demonstreze în mod clar existența unei asemenea erori și caracterul ei determinant asupra soluției.

140. În lipsa unor argumente din care să rezulte că hotărârea contestată a fost pronunțată cu încălcarea unei norme imperative sau că soluția se bazează în mod determinant pe o apreciere vădit nerezonabilă a probelor, recursul nu poate fi admis.

141. Așadar, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, recursul depus de Partidul Politic „Renaștere”, conține obiecții de fapt și de drept, care au fost analizate minuțios de către Curtea de Apel Centru, fiind apreciate în mod corespunzător.

142. Criticile recurentului, astfel cum sunt formulate, nu se circumscriu niciunui dintre temeiurile de admisibilitate ale recursului prevăzute de art. 245¹ din Codul administrativ și, prin urmare, nu sunt apte să influențeze admisibilitatea acestuia.

143. Or, argumentarea recursului se rezumă în esență la reluarea tezelor de fond, fără o individualizare clară a motivelor de admisibilitate prevăzute limitativ de art. 245¹ din Codul administrativ. Chiar și trecând peste această deficiență și analizând pe fond, criticile se dovedesc nefondate pentru rațiunile expuse.

144. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurentului la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în prima instanță, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

145. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează faptul că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia

hotărârii/hotărârii și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹ din Codul administrativ.

146. Nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor faptice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de netemeinicie pe care se bazează, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului însemnând nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată.

147. Recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, ci implică determinarea greșelilor imputate Curții de Apel Centru și o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează aceste critici. Simpla trimitere la un text de lege, fără explicarea pretensei interpretări și/sau aplicării eronate a prevederilor legale de către Curtea de Apel Centru, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea unui asemenea pretins argument, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție s-ar substitui autorului recursului, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu.

148. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție subliniază că admisibilitatea recursului trebuie analizată în contextul rolului și funcției legale atribuite instanței judecătorești supreme, care constau, în principal, în asigurarea aplicării și interpretării unitare a legii în soluționarea cauzelor de contencios administrativ. În acest sens, orice cerere de recurs trebuie să fie motivată în concordanță cu aceste principii fundamentale, pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes.

149. În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise (a se vedea hotărârile CtEDO *Golder c. Regatul Unit*, 1975, §38; *Stanev c. Bulgariei [MC]*, 2012, §230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (a se vedea hotărârea CtEDO *Luordo c. Italiei*, 2003, §85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (a se vedea hotărârea CtEDO *Levages Prestations Services c. Franței*, 1996, §45).

150. Curtea de la Strasbourg a mai reiterat că modul de aplicare a art. 6 din CEDO procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de specificul acestor proceduri, urmând a se ține cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea hotărârea CtEDO *Botten c. Norvegiei*, 1996, §39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care

implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea hotărârea CtEDO Helmers c. Suediei, 1991, §31, 36).

151. Din aceste motive, în conformitate cu art. 230 și art. 246 alin. (2) lit. h) din Codul administrativ,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Declară inadmisibil recursul depus de Partidul Politic „Renaștere”.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Munteanu

Oxana Parfeni